

Komşuvarilik, Asyacılık, İslam Ülkeleri ve Çok Taraflılığı Teşvik

Böylesine çok önemli bir etkinlikte üst düzey yetkililerin, uzmanların, akademisyenlerin, yazarların ve gazetecilerin bir araya geldiği bir toplantıda konuşmak benim için gerçekten büyük bir zevk. Ayrıca TASAM kurumuna ve bu önemli toplantıyı düzenleyenlere beni davet ettikleri için teşekkür ederim.

Bu tarihî ve güzel şehir İstanbul, uzun zamandır Batı ile Doğu'yu birbirine bağlayan köprü olarak bilinir ve umarım bu etkinlik, müreffeh ve gelişmiş bir bölgeye ulaşmak için İstanbul Boğazı'nın iki tarafını daha iyi anlamaya yardımcı olur.

Geçen yılki toplantıdan bu yana bölgemiz önemli gelişmelere sahne oldu. En önemlisi Ukrayna'daki savaş olsa da dikkatimizi Afganistan'da Taliban'ın devam eden hakimiyetinden Kafkasya'da devam eden gerilimlere, Amerikan güçlerinin bölgeden çekilmesinin sonuçlarından Yemen ve Filistin'deki siyasi gelişmeler dünyanın farklı bölgelerindeki diğer önemli gelişmelerden ayırmamalıyız. Günümüzün bu kaotik ortamında her zamankinden daha fazla ihtiyaç duyulan şey, "güvenlik" meselesi ve bunun gereklilikleridir. Bu nedenle "İstanbul Güvenlik Konferansı" gibi toplantıların önemi geçen yıldan bu yana kesinlikle artmıştır ve yeni kavramsallaştırmalara her zamankinden daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Benim "komşuvarilik" olarak yorumladığım işbirliği ve komşuluk ilişkileri kavramını genişletmek de bu yeni anlayışlardan biridir.

Uzun zamandır "güvenlik" kavramı; iyi ilişkilerin ve işbirliğinin komşu devletler arasında kurulmasının ne denli gerekli bir konu olduğunun anlaşılması üzerine tanımlanmıştır. Bu amaçla komşumuz olan devletlerle, sonsuza kadar sınırdaş olduğumuzu bilerek, güvenliğin ancak; karşılıklı güven, millî imkanlara güven, işbirliğini güçlendirme ve dış güçlere bel bağlama üzerinden sağlanabileceği ortak inancına ulaşmamız gerekmektedir. Lakin burada komşuluk kavramı sadece sınır komşumuz ve coğrafî yakınlığı olan devletler ile sınırlandırılmamalıdır. Çünkü bu yeni anlamda, komşu devletler coğrafî olarak sınırlanmış olmayabilir. Bu fikri kabul etmemiz hâlinde komşuluk için coğrafya dışında başka özellikler de tanımlamamız gerekir. Bu yeni fikir ile Avrupa, Afganistan ve Basra Körfezi ülkeleri ile İran ve diğer bölge ülkeleri için "sınır bağlamında uzak komşu" olarak görülmekte ve bu durumda iki taraf arasında olumlu etkileşimler başlatılabilmektedir.

Bu nedendir ki İran İslam Cumhuriyeti'nin dış politikası; "komşuvarilik", "Asyacılık", "İslam ülkeleri başta olmak üzere tüm dünya ülkeleri ile ilişkilerin genişletilmesi" ve "tek taraflılığı karşı çok taraflılığın teşvik edilmesi" gibi temellere dayanmaktadır. İran her zaman bölge içi diyalog yoluyla barışın gerçekleşmesini vurgulamış ve bölgedeki tüm ülkelerin çok taraflılığı bağlılığı ile Basra Körfezi bölgesinde yeni bir güvenlik yapısının oluşturulması için gerekli zeminin sağlanabileceğini öngörmüştür.

Bu bağlamda ve aslı olmayan propagandanın aksine İran, Ukrayna'daki savaşın ilk günü olan 24 Şubat 2022'den bu yana kendisini bu savaşta "aktif tarafsız" bir aktör ilan ederek, Rusya ve Ukrayna ile arasında artan gerilimden derin endişe duyduğunu dile getirmiştir. İran aynı zamanda tarafları sürekli olarak sorunlarını diyalog ve barışçıl yollarla çözmeye davet etmiştir. Bu bağlamda, bu savaşın taraflarından birine silah ve insansız hava aracı gönderdiği iddiası da herhangi temele dayanmayan bir iddiadır. Çünkü İran, "komşuvarilik" mantığıyla Rusya ve Ukrayna'yı komşuları olarak kabul etmekte ve bu iki ülke arasındaki savaşın devam etmesini kendi güvenliği ve bölgenin güvenliği açısından çok tehlikeli görmektedir.

KOEP (Kapsamlı Ortak Eylem Planı) ile ilgili olarak, bugün ABD'nin KOEP'den yasadışı olarak çekilmesinin ve ABD'nin İran ulusuna karşı ekonomik terör eyleminin yanı sıra üç Avrupa ülkesinin eylemsizliğinin üzerinden 5 yıldan fazla zaman geçmiştir. Geçen bir buçuk yıl boyunca, İran'ın yeni hükûmeti ciddiyetle, iyi niyetle ve iyi bir anlaşmaya varmak için çok sayıda girişimde bulunmuştur. İran'ın istediği şey adil ve makul olarak şu şekildedir; tüm yaptırımların kaldırılması, doğrulama ve taahhütlerine bağlı olarak gerekli garantilerin sağlanması. Ancak Batı tarafının ve özellikle Amerikalıların dürüstlükten uzak eylemleri iyi bir anlaşmaya varılmasını engellemiştir. Buna rağmen karşı tarafın gerekli siyasi kararları almaya hazır olması hâlinde en kısa sürede iyi bir anlaşmaya varmaya hazır olduğumuzu bir kez daha vurgulamaktayız.

Son yıllardaki bir başka trajik konu da Yemen'deki uzun süren savaşın devam etmesi ve bu savaşın insani boyutta yol açtığı felakettir. İran olarak, Yemene dair krizin çözümü, Yemenli-Yemenli diyalogları çerçevesinde Birleşmiş Milletler'in hayati rolünü oynaması ve Yemen halkının iradesine saygı duyulması ile mümkün olabileceğine inanmaktayız. Bu aynı zamanda dünyadaki tüm toplumların insanlık görevidir. İran İslam Cumhuriyeti, Yemen'de barış ve istikrarın tesis edilmesine güçlü bir şekilde destek vermeye devam etmektedir ve bu yöndeki tüm çabalarından vazgeçmeyecektir.

Afganistan ile ilgili olarak, bu ülkede DAİŞ faaliyetlerinin gelişmesi kadar şiddet ve terörün devam etmesinden de endişe duymaktayız. Afganistan'daki mevcut durum, askerî işgalin ve ABD'nin son yirmi yıldaki politikalarının bir ürünüdür. İran Devleti, Afganistan halkının her zaman yanındadır ve hem hükümet hem de sivil toplum kuruluşları eliyle Afganistan halkına insani yardım ve yakıt göndermeye devam etmektedir. Mevcut Afgan mültecileri ülkemize ve diğer komşu ülkelere ağır bir yük oluşturmaktadır ki bu yüzden insani yardım göndermek için kurumların ve uluslararası toplumların bu sürece aktif katılımı gerekmektedir. Afganistan'da bütün siyasi ve etnik grupların katılımıyla kapsayıcı bir hükümetin kurulmasının barış ve istikrarın sağlanması için mutlaka gerekli olduğuna inanmaktayız.

Orta Doğu'da adaletsizliğin en önemli sembolü hâline gelen ve devam eden şiddette başı çeken Filistin'e gelince Hristiyanlar, Yahudiler ve Müslümanlar da dahil olmak üzere Filistin'in asıl sakinleri arasında bir referandum düzenlemenin hâlâ en iyi çözüm olduğuna inanmaktayız. Birleşmiş Milletler'e tescil ettirilen bu çözüm, Filistin halkının kaderine ve geleceğine karar vermesine imkan sağlayacaktır.

İran İslam Cumhuriyeti, son zamanlarda İran'ın birkaç şehrinde yaşanan bazı huzursuzluklarla ilgili olarak oluşan sivil protestoları İran halkının hakkı olarak görmektedir. Fakat bunun yanında İran; üç Avrupa ülkesini ve ABD'yi de bu protestoları kışkırtmakla ve büyütmele eleştirmektedir ancak yabancı ülkelerin müdahalelerinin bu protestoları sokak isyanlarına ve güvensizliğe dönüştürmesine izin vermeyecektir. Öyle ki İran'ın büyük halkı kırk yılı aşkın bir süre önce bağımsızlık, özgürlük ve İslam Cumhuriyeti sloganlarıyla devrimlerine başlamıştır. Dinî demokrasinin bu yeni modelinde İran İslam Cumhuriyeti, yüksek halk katılımıyla kırktan fazla genel seçim düzenlemiş ve her zaman anayasa çerçevesinde halkın sivil taleplerini yerine getirmeye çalışmıştır.

Son olarak, bu önemli konferansı düzenleyenlere bir kez daha teşekkür ediyor, etkinliğe katılan herkese başarılar diliyorum.

(İran Dışişleri Bakan Yardımcısı İran Dışişleri Bakan Yardımcısı, Açılış Konuşması Deşifre Metni, 8. İstanbul Güvenlik Konferansı, 03 Kasım 2022)